

بررسی فقهی رحم اجاره‌ای

نویسنده:

ملیحه سادات حسینی، جة آبادی

۱۳۹۶

سرشناسه	: حسینی حجة آبادی، ملیحه سادات، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی فقهی رحم اجاره‌ای / ملیحه سادات حسینی حجة آبادی
مشخصات نشر	: تهران : سخنوران، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۴ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۵۱۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: مادری رحمی (فقه)
موضوع	: Surrogate motherhood (Islamic law)
موضوع	: تلقیح مصنوعی انسان (فقه)
موضوع	: Artificial insemination, Human (Islamic law)
موضوع	: ادران هایگزین --- وضع حقوقی و قوانین (فقه)
موضوع	: Surrogate mothers -- Legal status, laws, ...
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ج ۲۴۶ م / ۱۹۸ / BP۶
رده بندی دیویی	: ۱۰۲ / ۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۴۷۷۶۳

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر شمالی، بعد از فرصت سیرابی، شماره ۱۴۰۷
 تلفن: ۶۶۴۷۶۳۰۶ - ۰۹۱۹۳۶۱۶۶۱۳

بررسی فقهی رحم اجاره‌ای

مؤلف: ملیحه سادات حسینی حجة آبادی

سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۶ - اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۵۱۵-۹

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این اثر محفوظ است.

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۵	فصل ۱. تعاریف و مفاهیم رحم اجاره‌ای
۱۸	مفهوم رحم اجاره‌ای
۱۸	تعریف جانشینی با باروری مصنوعی
۲۱	تاریخچه رحم اجاره‌ای
۲۲	انواع رحم اجاره‌ای
۲۴	ضرورت استفاده از رحم اجاره‌ای
۲۷	فصل ۲. رحم اجاره‌ای در آیات و روایات
۳۰	بررسی رحم جایگزین در آیات
۳۰	تعریف مادر با استناد به آیه قرآن

۵۱	بررسی رحم جایگزین در روایات
۵۱	باب مساحقه
۵۴	مساحقه در روایات

فصل ۳. بررسی احکام تکلیفی رحم اجاره‌ای

۶۳	بررسی نظر دیدگاه‌های فقهای شیعه درباره موضوع رحم اجاره‌ای
۶۴	دیدگاه‌های موافق با رحم اجاره‌ای
۷۴	دیدگاه‌های مخالف با رحم اجاره‌ای
۷۵	بررسی استدلالات فقها در باب موافقت و مخالفت استفاده از رحم زن دیگر
۷۷	بررسی استدلالات و مسامیر مخالفان در اجاره رحم به شیوه جایگزینی کامل
۷۸	مغایرت استفاده از رحم جایگزین با اغراض تشریح ازدواج
۸۸	جواز یا عدم جواز باروری با اسپرم حیوانه (جانشینی جزئی)
۸۹	دلایل قائلین به حرمت
۹۰	دلایل قائلین به جواز
۹۱	پاسخ به دلایل مخالفان
۹۵	پاسخ به اصل احتیاط

فصل ۴. بررسی احکام وضعی رحم اجاره‌ای

۱۰۰	چگونگی انتساب طفل به والدین
۱۰۰	چگونگی انتساب طفل به پدر
۱۰۲	چگونگی انتساب طفل به مادر
۱۱۷	شرایط قانون‌گذار اسلام در پذیرش مفهوم عرفی نسب
۱۱۸	دلیل تصرف قانون‌گذار در مفهوم عرفی نسب
۱۱۹	معیار تشخیص نسب مشروع
۱۲۳	تلازم یا عدم تلازم بین نامشروع بودن طفل و تحقق نسب

۱۲۷	نقد و بررسی دلایل
۱۳۰	بررسی نسب طفل در استفاده از رحم اجاره‌ای
۱۳۱	تحقق نسب در حالت استفاده از رحم اجاره‌ای
۱۳۴	نقد و بررسی
۱۳۶	بررسی نسب مادری
۱۴۹	نسب پدری
۱۵۶	مخالفان الحاق نسب پدری در مادر جانشین
۱۶۱	بررسی اجرائی رابطه نسبی طفل متولد شده از جایگزینی رحمی با اشخاص ثالث
۱۶۳	فصل ۵. نتیجه گیری
۱۶۹	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

ماده ۴

امروزه با پیشرفت های چشمگیر علم پزشکی، روش های نوین بسیاری برای حل مشکل نازایی ارائه شده است از جمله در مواردی که علت نازایی مربوط به خانم می شود و درمان وی با روشهای دارویی یا جراحی امکان پذیر باشد، می توان از زن دیگری برای اخذ تخمک یا پذیرش حاملگی استفاده نمود که بدین روش در علم جاره ای یا جایگزین می گویند.

یکی از صور گوناگون پژوهش حاضر این است که زن و شوهر از نظر بیولوژیکی و ژنتیکی قادرند صاحب فرزند شوند؛ یعنی بدن مرد قادر است اسپرم بسازد و بدن زن نیز توانایی تولید تخمک را دارد ولی زن به علت نقص ارگانیک نمیتواند جنی را در رحم پرورش دهد. به طور مثال، زنی مبتلا به نوعی دیابت، تلاسمی شدید یا امراض دیگری است که از شوهر خود حامله می شود ولی حمل بعد از مدتی و قبل از تکمیل ساقط

می‌گردد و تا پایان دوره حمل، زن قادر به تحمل دوران بارداری نیست یا کودک درحالت جنینی بعد از مدتی از امراض مادر متاثر شده و ناقص رشد می‌کند و ناقص نیز متولد می‌گردد، یا زنی ممکن است از حاملگی وحشت داشته باشد و زایمان را وضع غیر قابل تحمل تصور کند و احضار به حامله شدن نباشد. گاهی نیز ممکن است زنی با وجود علاقه شدید به داشتن فرزند، نمی‌خواهد زیبایی اندام خود را با حامله شدن به مخاطره اندازد، هرچند در جامعه ایران و بین ایرانیان چنین فکری نادرست است ولی این فرض بعید نیز قابل تصور است. در موارد اشاره شده با توجه به پیشرفت علم پزشکی و تکنولوژی مربوط به بیروژن، راه چاره وجود دارد و انسانهای علاقه مند به داشتن فرزند از این موهبت محروم نخواهند بود. در این امکان وجود دارد که با وسایل پزشکی، جنین را به رحم زنی بیگانه وارد کنند. آن زن حمل را در بدن خود نگهداری و رشد داده و پس از وضع حمل، کودک را به پدر و مادر ژنتیکی تسلیم نماید. این پدیده که زاییده دانش امروزی بشر است، مسائل جدیدی را به دنبال دارد و حساب تازه‌ای را در ذهن و فکر اندیشمندان به وجود می‌آورد.

در رحم اجاره‌ای از منظر فقه تا حدودی اختلافاتی است. برخی فقهای امامیه این گونه تلقیح را روا شمرده‌اند، مشروط بر آنکه ضابطه شرعی (از قبیل حرمت نظر یا لمس) رعایت شود. آیت‌الله خامنه‌ای در پاسخ به سؤالی به این صورت که آیا تلقیح نطفه‌ی مرد بیگانه به زن بیگانه جایز است؟ پاسخ داده‌اند که: «تلقیح زنی از نطفه‌ی مرد اجنبی فی نفسه اشکال ندارد ولی باید از مقدمات حرام از قبیل نگاه و لمس حرام و غیر آنها اجتناب شود و به هر حال در صورتی که با این روش کودکی به دنیا بیاید ملحق به شوهر آن زن نمی‌شود بلکه ملحق به نطفه و به زنی که صاحب رحم و تخمک است می‌شود. آیت‌الله صانعی نیز وارد نمودن اسپرم مرد اجنبی به رحم زن را حرام دانسته‌اند. اما به نظر ایشان می‌توان اسپرم مرد اجنبی و تخمک همسر را در خارج (شرایط آزمایشگاهی) مخلوط کرد و سپس جنین حاصل را به رحم زن انتقال داد که در این صورت همسر که صاحب تخمک منشا است، مادر محسوب می‌شود و صاحب اسپرم نیز در صورتی که از نطفه‌ی خود اعراض نکرده باشد، پدر محسوب می‌شود. فقها درباره مشکل نسب مادری فرزند

حاصل از تلقیح هم بحث و راه حل آن را بررسی کرده اند که در این کتاب مورد بررسی قرار می گیرد.

با توجه به مطالب ذکر شده این کتاب به بررسی فقهی رحم اجاره می پردازد و سعی می گردد به سوالات زیر پاسخ داده شود:

- از نظر فقهی، آیا تلقیح نطفه‌ی مرد بیگانه به زن بیگانه از طریق قراردادن نطفه در

رحم او جایز است؟

- از نظر فقهی، کدام یک از دو زن (صاحب تخمک یا صاحب رحم) مادر واقعی طفل

می باشد؟